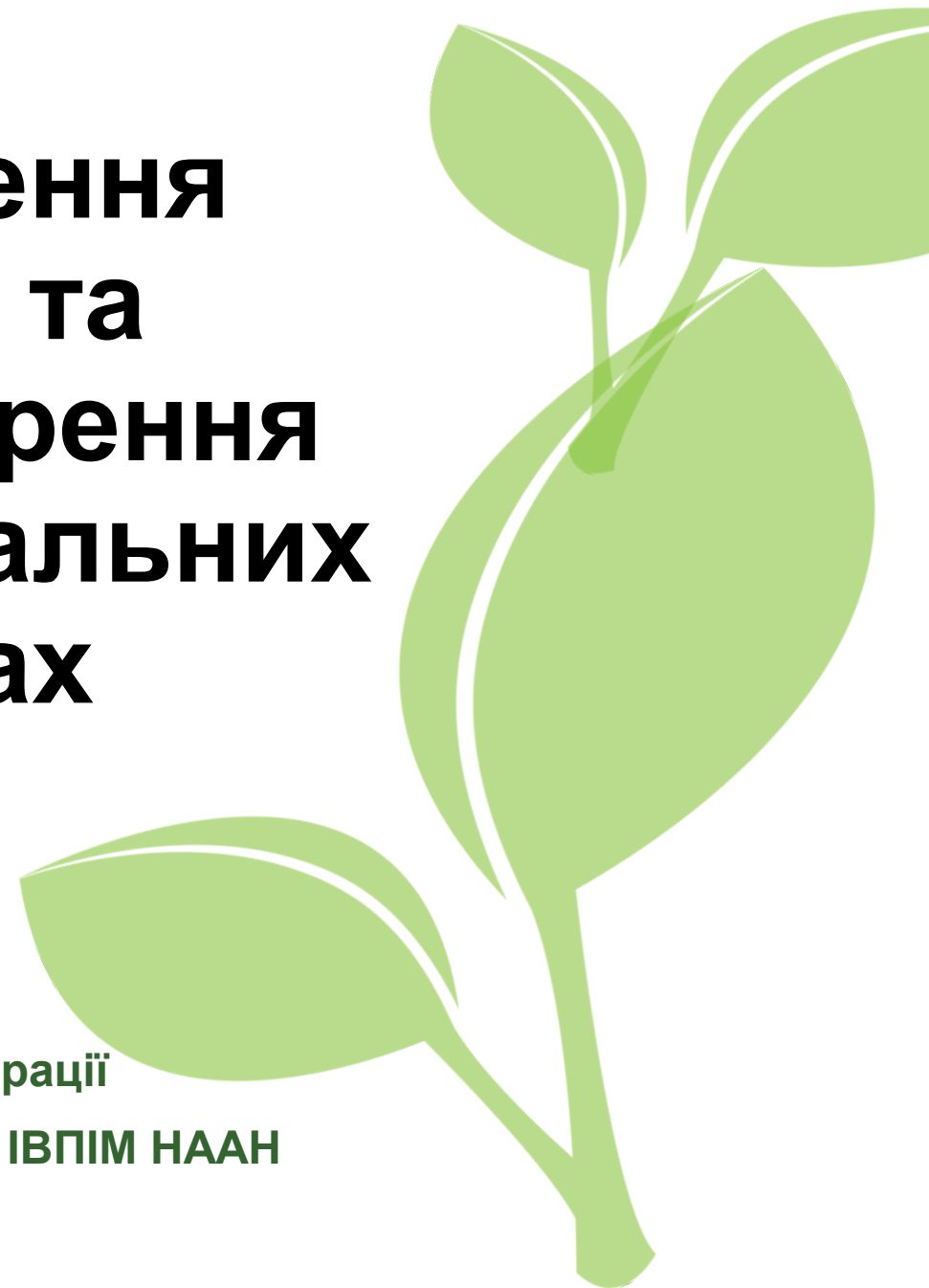

Напрямки удосконалення законодавчих засад та нормативної бази утворення ОВК на багатофункціональних дренажних системах

Яцюк М.В., Експерт з управління водними ресурсами
канд. геогр наук, директор ІВПІМ НААН

Матяш Т.В., Експерт зі зрошення та реформування меліорації
канд. техн. наук, зав відділом ІТ та маркетингу інновацій ІВПІМ НААН

Основні нормативно-правові акти, що регулюють утворення та діяльність ОВК

1) Водний кодекс України від 6 червня 1995 року № 213/95-ВР – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр#Text>

2) Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

3) Закон України «Про меліорацію земель» від 14 січня 2000 року № 1389-XIV – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1389-14#Text>

4) Закон України «Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель» від 7 лютого 2022 року № 2079-IX <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2079-20#Text>

5) Постанова Кабінету Міністрів України від 5 червня 2019 р. № 476 «Про затвердження Порядку проведення інвентаризації земель та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/476-2019-п#n9>

6) Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2022 р. № 962 «Про затвердження модельного статуту організації водокористувачів» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-2022-%D0%BF#Text>

Основні нормативно-правові акти, що регулюють утворення та діяльність ОВК

- 7) Постанова Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2021 р. № 1070 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам, які використовують меліоровані землі, та організаціям водокористувачів» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1070-2021-п#n8>
- 8) Постанова Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2017 р. № 77 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки сільгосптоваровиробників»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-2017-п#Text> 97ПОСІБНИК З ПИТАНЬ УТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ ВОДОКОРИСТУВАЧІВ
- 9) Постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2022 р. № 974 «Про визначення рівнів показників продуктивності насосної станції, яка передана у власність організації водокористувачів» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974-2022-%D0%BF#Text>
- 10) Постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 р. № 1077 «Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України щодо стимулювання меліорації земель» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1077-2022-п#Text>
- 11) Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2012 р. № 1051 «Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-п#n19>
- 12) Наказ Держрибагентства від 12.09.2022 № 276 «Про деякі питання оприлюднення інформації щодо діяльності організацій водокористувачів на офіційному веб-сайті Державного агентства меліорації та рибного господарства»
https://darg.gov.ua/files/21/09_14_mel276.pdf
- 13) Наказ Мінекономіки від 11.11.2022 № 4552 «Про затвердження Зміни № 9 до національного класифікатора ДК 002:2004»
https://darg.gov.ua/files/22/11_18_ovk.p

Що врегульовано: основні положення

Правовий статус ОВК – неприбуткова організація

Механізм фінансування – самофінансована

Механізм управління – саморегулювання

Принцип членства – добровільний

Статус членів – власники або користувачі земельних ділянок

Принцип об'єднання – цілісність меліоративного масиву

Статус переданої інфраструктури – власність ОВК

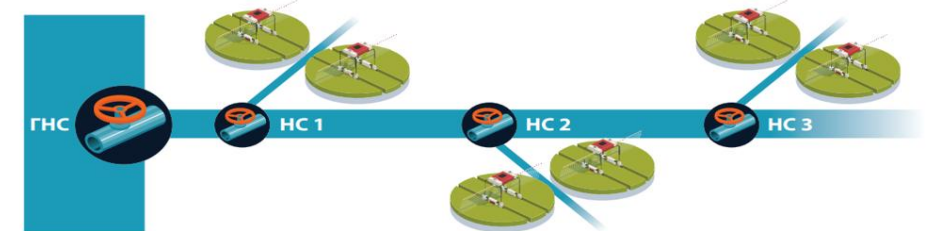
Вигода фермера від участі в ОВК

Правовий статус ОВК

Передача інфраструктури

1 ВАРІАНТ

Дозволяє утворити від однієї до трьох ОВК, точками водовиділу для яких буде насосні станція на магістральному каналі, що забезпечує подачу води у розподільчі канали. У такому випадку частина меліоративної системи передається ОВК, разом з цим Головна насосна станція та магістральний канал залишаються у власності держави та не передаються до ОВК.

2 ВАРІАНТ

Дозволяє утворити одну ОВК і у такому випадку в ОВК передається вся меліоративна система разом із Головною насосною станцією та магістральним каналом.

Інтегроване управління водними ресурсами на місцевому рівні

Комплексність проблеми: Дренаж та осушення ґрунту є складними процесами, які взаємодіють з різними аспектами ґрунтової води, клімату, ґрунтових умов, а також потребами рослин і екологічними функціями. Щоб ефективно управляти такою складною системою, потрібен інтегрований підхід, який поєднує різні аспекти та інтереси.

- Площа обслуговування, яка регламентується водозбірною площею дренажних каналів (як правило річок), та не обмежується площею сільськогосподарських угідь
- Екологічні (природні і водні, водно-болотні екосистеми) і соціальні послуги (території сіл) не покриватимуться приватними власниками, користувачів послуг набагато більше
- Необхідність залучення коштів державних програм, місцевих бюджетів і приватних інвесторів
- Необхідність дотримання балансу інтересів для уникнення конфліктів між членами ОВК
- Врахування змін клімату і адаптація дренажних систем до нових умов

Додаткові функції ОВК у зоні дії дренажних систем

ЗРОШЕННЯ

ДРЕНАЖ

ЗАХИСТ ВІД ПОВЕНЕЙ

УТРИМАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ

ЕКОЛОГІЧНІ

СОЦІАЛЬНІ

Прогалини існуючого законодавства про ОВК

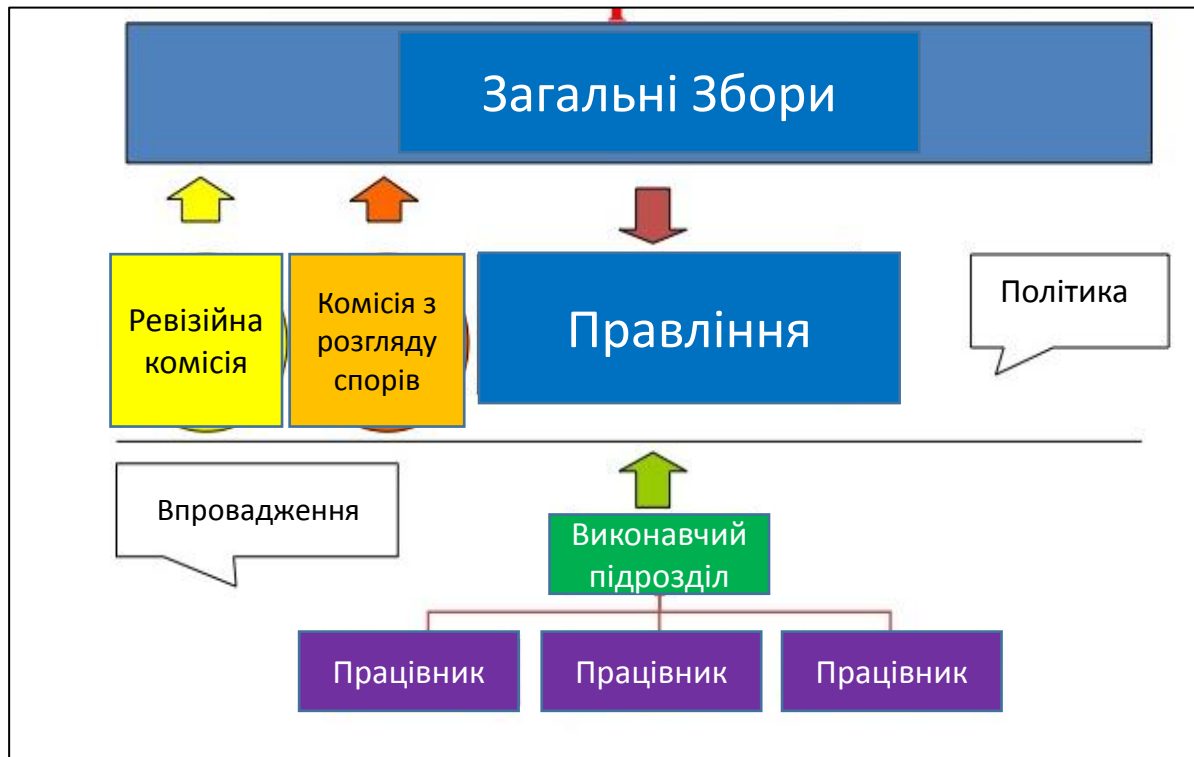
1. Існує **обмежена кількість послуг та членство в ОВК**, які можуть надаватися ОВК на осушуваних територіях, пов'язаних з управлінням водними ресурсами
2. Неврегульовані рівні **фіксованих членських внесків та тарифів** для всіх користувачів дренажних послуг, залежно від отриманої вигоди від водовідведення (мешканці громад, сільськогосподарські та інші підприємства, лісогосподарства тощо)
3. Відсутні **гарантії відшкодування витрат** на управління водними ресурсами та експлуатацію та технічне обслуговування дренажної системи при добровільному членстві
4. Відсутні положення щодо забезпечення **ролі держави в охороні навколишнього середовища**, водних послуг для водно-болотних угідь і захисту малих річок
5. Відсутні положення щодо **забезпечення необхідного санітарного стоку** з дренажної системи для природоохоронних потреб та моніторингу якості дренажної води
6. Відсутні вимоги щодо розробки і затвердження **Правил осушення** та умови ренатуралізації осушуваних земель на торфових ґрунтах для зменшення викидів CO₂

Що потрібно додатково врегулювати в системі управління, фінансування, прийняття рішень в ОВК

- *Правовий статус ОВК – неприбуткова організація*
- *Механізм фінансування – самофінансована + державна підтримка*
- *Механізм управління – саморегулювання*
- *Принцип членства – обов'язковий*
- *Статус членів – власники або користувачів земельних ділянок + всі організації і громади, мешканці*
- *Принцип об'єднання – зона дії дренажної системи (басейн малої річки)*
- *Статус переданої інфраструктури – безстрокове користування ОВК (публічне право)*

Концепція структури водної ради на дренажних системах як джерело натхнення для розвитку ОВК з управління водними ресурсами в Україні

- Вищий орган управління – загальні збори членів організації+ *представники територіальних громад, бізнесу, мешканців*;
- Правління – вибраний керуючий орган
- Орган контролю – колегіальний (ревізійна комісія) або одноосібний (ревізор). (Якщо ОВК складається із одного члена, такий орган може не утворюватися)
- Інші передбачені статутом органи управління
- Виконавчий підрозділ – колегіальний (правління) або одноосібний (голова ОВК);
- До виконання робіт *можуть залучатись додаткові організації за контрактом*

Напрямки вдосконалення та розвиток чинного Закону про організації водокористувачів в зоні дії багатофункціональних дренажних систем

- При поточному законодавстві – на Кричевичівській дренажній системі ОВК можна створити на найнижчому рівні на ділянках де проводиться сільськогосподарське виробництво

Додаткові статті та регуляції повинні бути розроблені для розширення рамок чинного Закону про організації водокористувачів (ОВК), або для створення спеціального законодавства, яке розглядає ОВК на багатофункціональних дренажних системах як громадську організацію аналогічну моделі RIDO - моделі водних рад у Нідерландах

- **Правовий статус та функції ОВК:** Цільове законодавство повинно чітко визначити правовий статус ОВК та їхні функції щодо управління водними ресурсами на багатофункціональних дренажних системах.
- **Управління інфраструктурою та послугами:** Законодавство повинно встановити процедури для надання ОВК права на управління та експлуатацію громадською інфраструктурою, такою як дренажні канали та системи. Воно також може передбачати механізми для надання послуг з водовідведення громадам та бізнесу.
- **Фінансування та ресурси:** Законодавство повинно визначити джерела фінансування для ОВК та дієвий механізми збору коштів на покриття витрат на управління та розвиток дренажних систем. Можливе запровадження три рівні оподаткування та встановлення тарифів: *фіксований податок* на послуги водопостачання за гектар для експлуатації та обслуговування дренажної інфраструктури; *динамічні тарифи* за гектар на послугу відведення паводкових вод та регулювання рівня ґрунтових вод влітку; встановлення різних тарифів для бізнесу і громадян у межах сільських територій на основі різних типів переваг, які вони мають від водовідведення
- **Участь громадськості та стейкхолдерів, статус членів:** Законодавство повинно встановити розширений перелік членів таких ОВК, забезпечити *обов'язковість* такого членства, а також вимог щодо статусу залучення громадськості та зацікавлених сторін до процесів прийняття рішень.
- **Екологічні стандарти та заходи:** Законодавство повинно встановити мінімальні екологічні стандарти для ОВК та вимоги щодо захисту природних водних ресурсів та екосистем

Дякую за увагу!

t.v.matiash@gmail.com

